

Sygn. akt II CSKP 128/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z powództwa L. B. i S. B.
przeciwko P. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2021 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 marca 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w części uwzględniającej apelację
strony pozwanej (punkt I - pierwszy) oraz orzekającej o kosztach
postępowania apelacyjnego (punkt III - trzeci) i w tym zakresie
sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego
rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie L.B. i S.B. w pozwie wniesionym w dniu 26 lutego 2014 r. domagali się zasądzenia od P. w P. kwoty 80 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa, tytułem odszkodowania, z czego kwoty 50 000 zł za spadek wartości stanowiącej ich własność nieruchomości i kwoty 30 000 zł na pokrycie kosztów związanych z rewitalizacją akustyczną znajdującego się na ich nieruchomości budynku mieszkalnego.

W piśmie procesowym z dnia 7 marca 2018 r. powodowie rozszerzyli żądanie pozwu o kwotę 82 230 zł, tj. do kwoty 162 230 zł (69 300 zł z tytułu obniżenia wartości nieruchomości i 92 930 zł z tytułu kosztów rewitalizacji akustycznej budynku).

Wyrokiem z dnia 9 marca 2018 r. Sądu Okręgowy w P. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 162 230 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 lutego 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu ustalił, że powodowie są właścicielami nieruchomości położonej w P. przy ul. M., stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...)/2, objętej księgą wieczystą nr (...). Na nieruchomości tej znajduje się budynek jednorodzinny. W dniu 30 stycznia 2012 r. Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania P. w P.. Obszar ograniczonego użytkowania został podzielony na dwie strefy - wewnętrzną i zewnętrzną. Nieruchomość powodów jest położona w strefie wewnętrznej tego obszaru. W związku z powyższym jej wartość, według stanu na dzień wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania, a cen z chwili orzekania, spadła o kwotę 69 300 zł. Ponadto w budynku znajdującym się na tej nieruchomości zachodzi konieczność podniesienia izolacyjności akustycznej przegród zewnętrznych i ograniczenia propagacji hałasu przez kanały wentylacyjne. W celu zapewnienia należytej ochrony akustycznej trzeba zainstalować tłumiki na wylotach kanałów

wentylacyjnych oraz zamontować stolarkę o wyższym wskaźniku izolacyjności akustycznej. Wartość tych nakładów wynosi kwotę 92 930 zł.

Pismem z dnia 30 stycznia 2014 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty, w terminie do dnia 12 lutego 2014 r., kwoty 450 000 zł tytułem odszkodowania w związku ze zmniejszeniem wartości nieruchomości i potrzebą poniesienia nakładów akustycznych.

W częściowym uwzględnieniu apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w (...) zaskarżonym wyrokiem zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w zakresie orzeczenia o roszczeniu odsetkowym w ten sposób, że termin początkowy płatności ustawowych odsetek za opóźnienie od kwoty 80 000 zł ustalił na dzień 19 stycznia 2018 r., a od pozostałej kwoty 82 230 zł na dzień 8 marca 2018 r., oddalając roszczenie o odsetki w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu drugiej instancji Sąd pierwszej instancji, przyjmując, że powodowie pismem z dnia 30 stycznia 2014 r. skutecznie wezwali pozwanego do zapłaty, naruszył art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. W piśmie tym powodowie w sposób dowolny i arbitralny określili, że doszło do szkody, w postaci spadku wartości ich nieruchomości i konieczności poniesienia nakładów w celu zapewnienia właściwego klimatu akustycznego, na skutek wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania. Nie powołali w nim żadnych obiektywnych okoliczności faktycznych, które uprawdopodobniałyby istnienie szkody. Normatywne wprowadzenie tego rodzaju obszaru ograniczonego użytkowania samo w sobie nie stwarza domniemania powstania szkody. Stwierdzenie szkody wymaga przeprowadzenia długotrwałych badań specjalistycznych związanych zarówno z tendencjami rynkowymi, jak i z szacowaniem ich wpływu na konkretną nieruchomość. Wszystkie istotne dla takich ustaleń okoliczności faktyczne zostały ustalone dopiero w toku postępowania, na podstawie opinii biegłego sądowego. W konsekwencji za miarodajną datę, w której można uznać pozwanego za pozostającego w opóźnieniu skutkującym odpowiedzialnością odsetkową co do roszczenia zgłoszonego w pozwie, należy uznać upływ 7 dni od dnia doręczenia mu opinii biegłego sądowego. Jest to termin wystarczający do przeprowadzenia przez dłużnika rzetelnej analizy zasadności roszczenia. Z kolei od kwoty

rozszerzonego powództwa odsetki zostały zasądzone od dnia doręczenia pozwanemu pisma powodów z dnia 7 marca 2018 r.

W skardze kasacyjnej powodowie zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego, w części uwzględniającej apelację pozwanego, wniesli o jego uchylenie i oddalenie w całości apelacji, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Zarzucili naruszenie prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c., art. 363 § 2 k.c. i art. 6 k.c. oraz art. 129 ust. 2 i 4 i art. 136 ust. 3, art. 135 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r. poz. 1219; dalej: „p.o.ś”) przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że w sprawie roszczeń określonych w art. 129 ust. 2 w zw. art. 136 ust. 3 tej ustawy uzasadnione jest zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od daty doręczenia stronom opinii biegłego sądowego, nie zaś od daty wystąpienia z roszczeniami do zarządcy lotniska w trybie art. 129 ust. 4 tej ustawy, jak i przyjęcie, że to na wierzycielu spoczywa obowiązek wykazania przesłanek uzasadniających odstąpienie od reguł wskazanych w art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (art. 481 § 1 k.c.). Początek okresu opóźnienia, w spełnieniu tego rodzaju świadczenia, który implikuje roszczenie odsetkowe, wyznacza jego wymagalność (czyli chwila, z nastaniem której świadczenie to powinno być spełnione) a następnie skonfigurowany z nim termin płatności, tj. chwila, w której świadczenie to powinno być spełnione.

Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Bezterminowe, w rozumieniu tego przepisu jest świadczenie odszkodowawcze, o którym stanowi art. 129 ust. 2 i 4 p.o.ś. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2016 r., III CSK 342/15, niepubl.). Konstrukcja roszczenia odsetkowego za opóźnienie w

spełnieniu świadczenia pieniężnego jest oparta na założeniu, że w chwili powstania obowiązku świadczenia dłużnik musi wiedzieć nie tylko o swoim obowiązku, ale także znać rozmiar świadczenia, które ma spełnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2010 r., III CSK 308/09, niepubl.). Wyroki odszkodowawcze mają charakter deklaratoryjny a nie konstytutywny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2014 r., II CSK 595/13, niepubl.) i w związku z tym nie ma uzasadnionych racji jurydycznych przemawiających za traktowaniem dopiero dnia wydania wyroku jako daty wymagalności tego rodzaju roszczenia. Dlatego świadczenie należy spełnić niezwłocznie, tj. w terminie, w którym w normalnym biegu starannie wykonanych czynności możliwe jest zweryfikowanie zasadności żądania zawartego w wezwaniu.

Wierzyciel nie ma obowiązku wykazywania szkody poniesionej w wyniku nieterminowej zapłaty, ani udowadniania, że w chwili otrzymania wezwania dłużnik dysponował wiedzą niezbędną do oszacowania wielkości roszczenia. Na dłużniku zatem spoczywa ciężar wykazania, że zachodzą okoliczności podważające powstanie stanu wymagalności roszczenia w chwili wezwania do zapłaty (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2016 r., III CSK 342/15), w szczególności iż w chwili wezwania wskazana w nim kwota odszkodowania była niższa od kwoty odszkodowania z daty jego ustalenia.

W sytuacji, gdy naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili (art. 363 § 2 k.c.).

Wezwanie do spełnienia świadczenia, którego termin spełnienia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, jest jednostronnym oświadczeniem woli o charakterze prawokształtującym. Wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego wezwanie powodów z dnia 30 stycznia 2014 r. o zapłatę skierowane do pozwanego spełniało wymogi wskazane w art. 455 k.c., bowiem określił żadaną kwotę (450 000 zł w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania) oraz jej składniki - (250 000 zł z tytułu obniżenia wartości

nieruchomości i 200 000 zł z tytułu konieczności poniesienia nakładów akustycznych) oraz podstawy faktyczne i prawne (k. 35).

W uchwale z dnia 8 listopada 2019 r., III CZP 32/19, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zasądzenie odszkodowania za szkodę przewidzianą w art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 p.o.ś., według cen z dnia jego ustalenia, nie wyłącza przyznania odsetek za opóźnienie od dnia powstania stanu opóźnienia (OSNC 2020, nr 10, poz. 81).

Pogląd ten wraz z motywami podziela Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę. Powodowie w pierwotnym pozwie żądali zasądzenia kwoty 80 000 zł, a po wydaniu opinii przez biegłego sądowego rozszerzyli powództwo o dalszą kwotę 82 230 zł. Sąd Apelacyjny zasądzając odsetki od kwoty rozszerzonego powództwa pominął istotną okoliczność, a mianowicie, iż w wezwaniu do zapłaty z dnia 30 stycznia 2014 r. powodowie wskazali kwotę łączną oraz kwoty częściowe, w których mieszczą się kwota globalna oraz kwoty częściowe po rozszerzeniu powództwa.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Konsekwencjami kasacyjnego wyroku zostało objęte także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.